

OD REDAKCJI

W roku 2001 w Katedrze Mediów i Kultury Audiowizualnej Uniwersytetu Łódzkiego ukazała się antologia *Kino Europy*. Klimat, który wówczas panował, był zupełnie inny od dzisiejszego. Unia Europejska zmierzała zdecydowanym krokiem ku wielkiemu rozszerzeniu, a nad światem nie wisiał jeszcze mrok zagrożeń terrorystycznych. Zawartość tamtej antologii nie była jednak tak optymistyczna, zgromadzone teksty wskazywały raczej na historyczne trudności w tworzeniu kulturowej wspólnoty „kina europejskiego”, na specyfikę uwarunkowań ekonomicznych Starego Kontynentu, a wreszcie na napięcia pomiędzy kinem europejskim a kinematografiami narodowymi.

Niniejsza antologia zostaje wydana, gdy idea europejska ponosi porażkę za porażką. Zarazem jednak rozpędzone mechanizmy integracji ekonomicznej i kulturalnej prą skutecznie do przodu. Doświadcza tego także kinematografia, korzystająca z programów wspierających europejskie projekty filmowe. W krajach Europy funkcjonują także krajowe systemy dofinansowywania filmów oraz silne przedsiębiorstwa medialne oparte na stacjach telewizyjnych, co umożliwia rozwój kinematografii narodowych. Produkcja ponadnarodowa zderza się więc lub uzupełnia z działaniami na poziomie krajowym. Dwa z zamieszczonych w tym zbiorze artykułów dostarczają historycznej perspektywy dla tego rodzaju przedsięwzięć, w których różne kinematografie krajowe konkurują ze sobą lub wchodzą w alianse (Petr Szczepanik, Francesco Bono). Autorzy dwóch kolejnych tekstów rozważają tworzenie się tożsamości kina europejskiego (Victoria de Grazia i Thomas Elsaesser), natomiast Maria Wyke śledzi konstruowanie cech narodowych filmu poprzez odwołanie zarówno do wielkiej spuścizny antycznej, jak i do aktualnej kultury popularnej. John Sedgwick i Clara Pafort-Overduin badają preferencje publiczności kin Londynu i Amsterdamu, odpowiadając na pytanie, jakie filmy oglądała Europa lat 30.

Drugi ważny temat niniejszego tomu to cień wielkiego konkurenta zza Atlantyku. Kino Europy próbuje konkurować z Hollywoodem w „niewypowiedzianej wojnie”, jak określił to brytyjski producent David Puttnam. Jednocześnie nieustannie określa w tej konfrontacji swoją tożsamość. To skomplikowane połączenie konkurencji i zależności analizują autorzy kilku zamieszczonych tu artykułów (Deniz Göktürk, Joseph Garncarz, Rob Kroes i Richard Maltby). W perspektywie skierowanej w przeciwną stronę Richard Maltby rozważa funkcjonowanie kina artystycznego w Hollywood.

Choć przedstawiony wybór tekstów ma wyraźne nastawienie historyczne, nie sposób nie odnosić go do sytuacji aktualnej. Dotyczy to jednak nie tylko kwestii politycznych, ale także – mamy nadzieję, że przede wszystkim – zagadnień metodologicznych. Tematyka europejska jest bowiem obszarem, na którym chętnie rozwijają się najnowsze ujęcia badawcze. Dotyczy to szczególnie badań produkcji i badań widowni (czy szerzej – kultury filmowej), które z natury rzeczy muszą być lokalne, nawet jeśli uwzględniają szerszy kontekst międzynarodowy. Stąd bardzo silna reprezentacja takich perspektyw badawczych w przedstawianym tomie.

Połączenie kontekstów ideologicznych, aktualności ujęć historycznych i nowoczesności metodologicznej sprawia, że tematyka europejska jest w filmoznawstwie niezmiernie atrakcyjna. Mamy nadzieję, że tom ten przyczyni się do rozwoju badań nad tą dziedziną w polskim filmoznawstwie.

Michał Pabiś-Orzeszyna
Monika Rawska
Piotr Sitarski